

DE LA TEXT LA REGIE

În culisele virtuții

Printre ultimele piese ale autorului, **Mobilă și durere** este, într-un anumec sens, și o sinteză a dramaturgiei lui Teodor Mazilu, fiindcă regăsim aici aproape toate motivele care circulă în creația sa. Adăugînd faptul că și din punctul de vedere al teatralității desfășurarea conflictuală are o fluentă riguros marcată, putem afirma că piesa este printre cele mai importante în opera acestui dramaturg de o inteligență scripitoare. Este posibil ca scriindu-și piesele, Teodor Mazilu să se fi gîndit la anumiți actori, multe montări confirmînd ipoteza. Teatrul lui pretinde interpreți de o factură specială, de un indiscutabil talent, bogăția nuanțelor la nivelul dialogului fiind o capcană, dar și un cîmp fertil pentru valorificarea disponibilităților actoricești. Un critic observa, pe bună dreptate, că nu viciul este obiectivul satirelor lui Mazilu, ci culisele virtuților, dorința de virtute fiind factorul motor care declanșează comicul. Observație foarte importantă pentru un regizor, de care a ținut seama Cristian Hadjiculea, în recenta sa montare craioveană. Fiindcă trebuie să subliniem de la început că spectacolul în discuție este temeinic articulat, consecvent ca viziune, cu o evidentă coerență a ideilor, în care pasta apăsată și accentul subtil fac casă bună pe parcursul întregii reprezentații. Cristian Hadjiculea a optat, în descifrarea textului, cum era și firesc, pentru o cheie grotescă, punînd convingător în evidență stupidă cursă pentru întietate între Sile Gurău și Paul Arnăutu, cei doi directori care se completează formidabil, înîlnin-

MOBILA ȘI DURERE de **TEODOR MAZILU** ● **TEATRUL NAȚIONAL din CRAIOVA** ● Data premierei: 18 martie 1988 ● Regia: **CRISTIAN HADJICULEA** ● Decorul: **VIOREL PENIȘOARA STEGARU** ● Distribuția: **ILIE GHEORGHE** (Sile); **CONSTANTIN SASSU** (Paul); **VALENTIN MIHALI** (Gore); **ION COLAN** (Urecheatu); **MIRELA CIOABĂ** (Lizica); **TAMARA POPESCU** (Melania).

Tamara Popescu și Valentin Mihali

Ilie Gheorghe, Ion Colan, Tamara Popescu

du-se în același punct al găunoșeniei morale și al mimetismului cultural. Dar, în nota lecturii grotești, amintita competiție nu este una de respingere sau de excludere, ci de conturare deplină a unui univers dominat de trăiri false și de aspirații ridicole. „Comicul nu înfieriază păcatele evidente — mărturisirea cândva Teodor Mazilu — ci acele păcate care se ascund sub hlamida progresului“. Înghesuindu-se repede la foloasele agoniseli dubioase, croii lui Mazilu vor să-și confecționeze și o stare sufletească pe măsură, dar croiala e prea strîmă și sinceritatea lor sună mereu fals, indecent bombastic sau jenant acultural. Cel puțin în portretizarea clanului Sile Gurău, reușita regizorală este deplină, înregistrînd o adevărată performanță artistică. Cadrul scenografic (concept de Viorel Penișoară-Stegar) este inspirat și cu sugestii de o deosebită plasticitate. Pădurea de brazi, prin desenul robust, este un „model“ ce aștigă pofele și declanșează orgoliile stupide ale parvenitului Sile, care pînă și în natură găsește un prilej de a-și revărsa ambițiile sale exacerbate. În raport cu el, Gore este subalternul perfect, care, în fiecare detaliu banal și comun, află o sursă pentru lingușirea împăunatului șef. Cuplul acesta este de fapt coloana vertebrală a întregului spectacol, ambii interpreți evoluînd cu o vervă neobișnută și, am zice, fără cusur. Dintr-un obișnuit salut ei fac un ceremonial de un grotesc desăvîrșit, ce anunță exploziv spectacolul, de un comic pe alocuri bulversant. „Bună dimineața, tovarășe Sile“; „Just, tovarășe Gore“, răspunde directorul după o îndelungată cercetare a pădurii și a biroului, constatînd că totul este în regulă, corespunde, cu alte cuvinte, cadrului său de gîndire al cărui mobil este „sfînta sută“ personală — punct de pornire și bază stimulatorie a inșățietății sale. De altfel, pădurea, ca element scenic, este o prezență cvasipermanentă (în final, prin demonetizare, este transformată în cuier și manechine), ca un memento al purității la care personajele au pierdut orice acces prin schilodirea sufletească. Cristian Hadjicula a intuit că la Teodor Mazilu comicul este solid, cu resurse infinite, și din el țîșnește nu de puține ori farsa tragică. Este cazul lui Gore, care se siluiește sufletește, pentru a-și „face suma“, urmînd exemplul șefului. În paranteză fie spus, soluția regizorală are în acest caz un aer ușor macabru.

Ilie Gheorghe (Sile) face un rol excepțional, care-i confirmă spectaculoasa as-

censiune din ultimii ani. Plin de vervă și spontaneitate, afișînd o mimică extraordinară, ce exteriorizează gama complexă a mitocăniei, de o severitate neînduplecată cu sine, de la atitudinea scenică pînă la accentele oportune ale dicției, Ilie Gheorghe este unul dintre interpreții de referință ai acestui rol și credem, la ora actuală, unul dintre actorii de primă importanță nu numai ai scenei din Bănie. Condiția unor mari actori din provincie ar merita o discuție separată. Nu putem omite, însă, o sugestie dacă regizorii bucureșteni montează mereu prin teatrele din țară, măcar din cînd în cînd talentele actricești din celelalte orașe pot fi chemate pe o scenă a capitalei.

Pe Ilie Gheorghe îl acompaniază cu brio Valentin Mihali (Gore), tînr actor care realizează cea mai interesantă compoziție din cariera sa craioveană. Actorul are intuiția subtilă de a valorifica nuanțele, improvizează fără ostentație, în spiritul și în prelungirea scriiturii, complinește sugestiv absența replicii prin expresivitatea mișcării și a gestului (o scenă memorabilă este aceea cînd se urcă repetat pe scaun, urmărindu-l pe Sile pentru „a ridica“ o problemă). Histrionic, docil, ambițios, retractil cînd prudentă o cere, ofensiv în partea finală, iată cîteva stări ale subalternului pe care Valentin Mihali le aduce în prim-plan cu vigoare și talent. Trio-ul este completat de Tamara Popescu (Melania), care interpretează o „gîscullță“ suficient de versatilă și ridicolă totodată. „Medierea“ cu celălalt clan o face Ion Colan (Urecheatu); fără să fie întotdeauna în atmosfera satirei, acesta devine de cîteva ori eoul (amar și lucid) al autorului. Celălalt cuplu (Lizica și Arnăutu) este siluetat scenic de Mirela Cioabă și Constantin Sassu, personaje oricum mai „ingrate“, ipostaziate și în alte piese ale dramaturgului; ele au atins limita plictisului și a sațietății, nemairămîindu-le decît sferetodoctul gust cultural. Exceptînd șarja excesivă în cazul actriței și tentația dramei de substanță în privința actorului, putem spune că cei doi contribuie la rotunjirea unui spectacol, despre care s-ar mai putea încă discuta. Ceea ce înseamnă că stagiunea craioveană a înregistrat cu această montare un act artistic pe care spectatorii îl vor reține pentru mai mult timp.

Romulus DIACONESCU